

N:o 127.

Af herr **K. A. Staaff** m. fl., om *skrifvelse till Kungl. Maj:t*
angående styckning af kronoegendomar till egna hem m. m.

Med synnerligt intresse måste alla framsynta fosterlandsvänner omfattas egnahemsrörelsen. Ty denna rörelse skulle — om den kunde drivas med framgång i stor skala — måhända kunna hämma emigrationen till främmande land, liksom från landet till städerna och skapa en i ekonomiskt afseende tryggad och tillfredsställd befolkningsklass. Tyvärr hafva emellertid de förhoppningar man hyst om rörelsens snabba framåtående hittills icke motsvarats af verkligheten.

Skälen härtill äro helt visst mångahanda. Det är uppenbart en ganska svår uppgift, som fordrar oafåtlig omsorg från statsmakternas sida, att träffa sådana anordningar i alla afseenden, som kunna framkalla resultat af verklig betydelse.

Då vi nu gå att framhålla en särskild åtgärd till egnahemsrörelsens utveckling, mena vi således alldeles icke, att, i händelse denna åtgärd komme till utförande, allt därmed vore väl beställt. Långt därifrån. Så t. ex. utgöra de tunga formerna för låns erhållande en stöttesten, som måste undanskaffas. Och en allt mera utbredd undervisning i småbrukets rätta bedrivande är ock i högsta grad nödvändig. Men vi tro likväl, att den åtgärd vi förorda utgör ett hufvudvillkor för den viktiga sakens rätta främjande, så att öfriga åtgärder, som både kunna och böra vidtagas, näppeligen därförutan komma att visa någon stor verkan.

Redan länge har det förnummits, att de som sträfva till erhållande af eget hem äfven därest de kunna uppfylla villkoren för erhållande af lån, å flere trakter se sig hämmade i sin sträfvan af brist på lämplig jord.

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 41 Häft. (N:is 127—132). 1

Emellertid är det nog icke så att jord öfverhufvud är svår att få köpa för egnahemssträfvare. Utan det är snarare så, att de ställa vissa anspråk på jordens belägenhet. De vilja icke bo alldeles för sig själfva långt borta från andra människor. Om man frågar sig, hvad som är orsaken till den stadiga strömmen af landsbygdens invånare, som flytta in i städerna, enkannerligen de stora, så kan det visserligen vara svårt att gifva ett uttömmande svar. Orsakerna äro säkert af flera olika slag och växlande för olika individer. Men utan fara för misstag kan man antaga, att en af dessa orsaker är att söka i den vida större grad af social samhörighet, som staden erbjuder. Genom att en större folkmängd är sammanträngd inom en liten areal stegras ju i utomordentlig grad möjligheten för all samverkan så i materiellt som andligt hänseende människor emellan.

Nu är det visserligen så, att landsbygden under inga förhållanden kan åstadkomma ens något tillnärmelsevis liknande med hvad en stor stad i nu antydda afseende har att bjuda. Men å andra sidan är det gifvetvis dock en stor skillnad mellan att hafva sin bostad helt enligt belägen på landsbygden och att bo i närheten af många andra bostäder. Ur denna synpunkt synes det vara gifvet, att egnahemsidén framför allt bör rikta sig på upprättandet af egnahemskolonier vida mera än på upprättandet af enstaka egna hem. Likasom lockelsen till de egna hemmen därigenom redan nu torde bli väsentligen större, så torde denna lockelse komma att stegras allteftersom kooperationens betydelse för småbrukarna blifver allt mera klar genom undervisning och egen erfarenhet.

Men för möjliggörande af sådana kolonier i betydande skala lärer erfordras, att staten själf kraftigt tager saken om hand. Och detta kan ej tillgå på annat vis än att staten själf upplåter jord lämpad för ändamålet.

Härvid bör ytterligare framhållas, att de jordandelar, som sålunda kunde komma att hållas egnahemssträfvare till handa, borde vara af växlande storlek, dels sådana att innehafvaren kunde utan att behöfva genom arbete hos annan söka biförtjänst allenast genom idogt arbete å den af honom själf innehafda jorden vinna sin bärgning, och dels af mindre storlek, så att hvar och en, som uppfyller villkoren för att komma i åtnjutande af en dylik jordupplåtelse, kunde erhålla hvad som passade honom.

Det är naturligtvis af mycken vikt, att, därest jordupplåtelse i större skala från det allmännas sida skulle komma att äga rum, från början en noggrann och omsorgsfull planmässighet varder iakttagen. Det

första steget borde för den skull vara en fullständig utredning rörande de befintliga kronoegendomarnas storlek, beskaffenhet och belägenhet med särskildt afseende fästadt på deras lämplighet för upplåtelse till småbruk samt i samband därmed uppgörandet af plan för de egendoms styckning, som finnas lämpliga för ändamålet.

I sammanhang härmed borde emellertid den rätt till försäljning af mindre kronoegendomar, som Kungl. Maj:t genom särskilda riksdagsbeslut erhållit, häfvas, då det ju icke vore önskvärdt att på grund af dessa medgifvanden några egendomar, hvilka lämpligen kunnat tjäna det sociala ändamål, hvarom här är fråga, komme att afyttras till annat bruk.

Med anledning af hvad vi sålunda anført, tillåta vi oss hemställa:

1:o) att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta fullständigt utreda i hvad mån befintliga kronoegendomar äro mer eller mindre lämpliga att styckas och upplåtas till egna hem och småbruk samt i samband därmed låta upprätta ändamålsenliga planer för styckningen, därvid särskildt bör iakttagas dels att de till upplåtelse afsedda jordandelarna böra vara af växlande storlek så att olika önsknings hos egnehemssträfvarne i detta afseende i möjligaste måtto tillgodoses, dels att de afsedda boningsplatserna böra vara så belägna att samverkan utan svårighet kan äga rum mellan egnehemsinnehafvarne, samt materiel nytta och social trefnad därigenom befordras.

2:o) att Riksdagen måtte besluta att upphäfva de tidigare riksdagsbeslut, hvarigenom Kungl. Maj:t erhållit rätt att utan Riksdagens hörande verkställa försäljningar från kronoegendomar.

Stockholm den 25 januari 1908.

<i>Karl Staaff.</i>	<i>Joh. Ström.</i>	<i>J. Bromée.</i>
<i>G. Lindgren</i> i Islingby	<i>Jakob Pettersson.</i>	<i>S. H. Kvarnzelius.</i>
<i>Th. af Callerholm.</i>	<i>Victor Moll.</i>	<i>K. G. Karlsson.</i>
<i>Johan Ericsson.</i>	<i>G. Jansson.</i>	<i>Fridtjuv Berg.</i>
<i>Ernst Beckman.</i>	<i>Karl Starbäck.</i>	<i>Carl Carlson Bonde.</i>
